

Sluttrapporter 2022

Tilskudd til kompetansetiltak innen plan, kart og geodata

Kommunal- og
distriktsdepartementet

Innhold

Sluttrapporter 2022	1
Tilskudd til kompetansetiltak innen plan, kart og geodata	1
Kompetansetiltak for planleggere og saksbehandlere: Geomatikkdagene og fagdag i plan- og bygningsrett.....	3
Kunnskapsspredning og tiltak for geologiske data fra tunneldriving	5
Rom for mangfold – inkluderende medvirkning i steds- og byutvikling	7
Hagehus – 1 + 1 = 3	9
Erfaringsbasert metodeutvikling – modeller for dialogiske mellomrom i lokale planprosesser	11
Verktøykasse for bedre offentlig–privat samarbeid i sentrumsutvikling	13
Er det NOK med nasjonale DOK? – Lokale geodata som grunnlag for bedre planlegging	15
FutureBuilt – nasjonal spredning av forbildeprosjekter for bærekraftig byutvikling	17
Open House Bergen 2022 – Arkitekturfestival for alle	19
Sikkerhet i planlegging – Risiko og sårbarhet i arealplanlegging	21
Muligheter med geodata og kartverktøy – kompetanseheving for arkitekter i Møre og Romsdal	23
Plan og gjennomføring – bedre samspill mellom kommune og utbyggere	25
Fagdag i plan- og bygningsrett – tverrfaglig kompetanseheving i Oslo og Akershus	27
Brukervennlig plankart – digital utvikling for bedre planforståelse	29
Sosial bærekraft i planlegging – podkast som verktøy for kunnskapsdeling.....	31
QGIS-kurs for frivillige – styrket kartkompetanse i natur- og friluftslivsorganisasjoner.....	33

Kompetansetiltak for planleggere og saksbehandlere: Geomatikkdagene og fagdag i plan- og bygningsrett

Aktør: GeoForum

GeoForum gjennomførte to kompetansetiltak i 2022–2023 med støtte fra tilskuddsordningen: en egen sesjon for planleggere under Geomatikkdagene 2023 og en fagdag om saksbehandling i skjæringsfeltet mellom plan- og bygningsloven, matrikkelloven og jordskifteloven. Tiltakene styrket faglig forståelse og tverrfaglig samarbeid blant kommunale saksbehandlere.

Formål og bakgrunn

Prosjektet ble igangsatt for å møte behovet for økt kompetanse blant planleggere og saksbehandlere, spesielt i møte med digitalisering og komplekse juridiske grenseflater. GeoForum ønsket å tilby målrettede faglige arenaer for erfaringsutveksling og kunnskapsdeling, med særlig vekt på plan- og bygningsloven, matrikkelloven og jordskifteloven. Tiltakene var relevante for planlegging og geodata, og tok opp utfordringer knyttet til digital planprosess og lovverk som ofte overlapper i kommunal saksbehandling.

Gjennomføring

Tiltak 1: Geomatikkdagene 2023 – egen sesjon for planleggere

- Gjennomført 21.–23. mars 2023 i Trondheim
- Sesjonen “Veien til fulldigital planprosess” ble arrangert i samarbeid med KS, KDD og DiBK
- Fire planleggere fikk gratis deltakelse, men sesjonen ble godt besøkt av konferansens 362 deltakere
- Temaer inkluderte digitalisering, matrikkel, bygningsdel og samhandling mellom aktører

Tiltak 2: Fagdag – saksbehandling i skjæringsfeltet mellom pbl, matrikkelloven og jordskifteloven

- Gjennomført 19. juni 2023 i Oslo
- Foredragsholder: Fredrik Holth
- 100 deltakere fra kommuner og statlige virksomheter
- Fokus på rettsavgjørelser og praktiske problemstillinger i saksbehandling

Resultater og effekter

Geomatikkdagene 2023:

1. 362 deltakere
2. Temaer som digitalisering av planprosesser og nye verktøy i kommunene ble godt mottatt.

Fagdagen i plan- og bygningsrett:

- 100 deltakere, hvorav 88 % fra kommuner.
- 72 % oppga at foredragene var nyttige for deres arbeid.
- Deltakerne satte særlig pris på foredrag med praktisk relevans for saksbehandling.
- Evalueringen viste at informasjon om arrangementet i stor grad ble delt videre internt i kommunene.

Overføringsverdi

Erfaringene viser at slike tiltak gir stor verdi for kommunalt ansatte, både som faglig påfyll og som arena for erfaringsutveksling. Den høye deltakelsen og positive evalueringen tyder på at det er et stort behov for denne typen kompetansetiltak, og at formatet enkelt kan tilpasses ulike temaer, målgrupper og geografiske områder. Tiltakene bidrar også til å styrke intern kunnskapsdeling i kommunene, noe som gir varig effekt utover selve arrangementene.

Dokumentasjon og lenker

- [GeoForum](#)

Kontakt

- Marianne Meinich, daglig leder, GeoForum

Eventuelle svakheter:

- Lav interesse for gratisdeltakelse blant planleggere

Kunnskapsspredning og tiltak for geologiske data fra tunneldriving

Aktør: BA-nettverket

BA-Nettverket gjennomførte et omfattende prosjekt for å kartlegge behovet for bedre forvaltning av geologiske data fra tunneldriving. Gjennom møter, presentasjoner og nettverksarbeid ble det løftet fram konkrete forslag til hvordan slike data kan struktureres, lagres og gjøres tilgjengelige for fremtidig bruk.

Formål og bakgrunn

Prosjektet ble initiert av BA-Nettverket for å belyse manglende krav til lagring og forvaltning av geologiske data fra tunnelprosjekter. Etter hendelser som raset ved Hanekleivtunnelen og E18 Larvik, har behovet for rask tilgang til dokumentasjon blitt tydelig. Målet var å kartlegge dagens praksis og foreslå tiltak for å sikre at data – som geologi, sikring og byggeteknisk informasjon – blir tilgjengelig for ettertiden. Prosjektet tok også opp samspillet mellom BIM og GIS, og hvordan dagens BIM-data kan bli morgendagens geodata.

Gjennomføring

Aktiviteter:

- Arbeidsmøter og nettverkstreff
- Teams-presentasjoner og filmproduksjon
- Dialog med offentlige etater og bransjeaktører
- Kartlegging av eksisterende databaser og spesifikasjoner
- Deltakelse i relevante fora og workshops

Prosjektet strekker seg over 2022–2024 og involverer aktører som Statens vegvesen, NGU, Trimble, Bever Control, LNS og flere entreprenører og rådgivere.

Resultater og effekter

- Økt bevissthet om behovet for en nasjonal forvaltningsdatabase for tunneldata

- Forslag om å starte med krav til data som allerede etableres i dag (geologi, BIM, scannedata)
- Identifisering av behov for åpne standarder (IFC, GML) og felles dataspesifikasjoner
- Kompetanseheving på tvers av roller i tunnelprosjekter
- Over 5000 visninger av fagfilmer og høy deltakelse i nettverksaktiviteter
- Økt forståelse for samspillet mellom BIM og GIS i samferdselsprosjekter

Overføringsverdi

Ved å kartlegge eksisterende praksis og foreslå konkrete tiltak for strukturering, lagring og tilgjengeliggjøring av geologiske data, gir prosjektet et verdifullt rammeverk for bedre datadrevet forvaltning.

Dokumentasjon og lenker

- Artikkel: «Er manglende krav til lagring av data verdensmesteren i tunnel verdig?»
- Film: Løsmassesonen i Bergåstunnelen
- [Hjem - BA-Nettverket](#)

Rom for mangfold – inkluderende medvirkning i steds- og byutvikling

Aktør: Svangtun kulturarkitekter (Rom for mangfold)

Prosjektet Rom for mangfold (R4M) jobbet i tre år for å styrke medvirkningsprosesser i kommunal planlegging, med særlig vekt på universell utforming og inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne. Gjennom workshops, dialog og samarbeid med kommunale råd og planleggere ble det utviklet metoder og innsikt som kan bidra til mer inkluderende by- og stedsutvikling.

Formål og bakgrunn

Formålet med R4M var å gjøre medvirkning i planprosesser mer tilgjengelig og universelt utformet, slik at flere – uavhengig av funksjonsevne – kan delta i utviklingen av sine omgivelser. Prosjektet tok utgangspunkt i at dagens praksis ofte ekskluderer viktige brukergrupper, og ønsket å «dytte» kommunene i en mer inkluderende retning. Det ble lagt vekt på samarbeid med kommunale råd, superbrukere og planleggere.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført over tre år med workshops, dialogmøter og samarbeid med kommunale råd, planleggere og superbrukere. Det ble testet nye metoder i praksis, blant annet i planleggingen av nytt rådhus i Stavanger.

Resultater og effekter

Prosjektet førte til økt bevissthet om universell utforming, justering av planprosesser og bedre inkludering av personer med funksjonsnedsettelse. Kommunene fikk konkrete verktøy og innsikt i hvordan små grep kan gi store forbedringer.

Overføringsverdi

Prosjektet *Rom for mangfold* viser hvordan kommuner kan utvikle mer inkluderende planprosesser ved å tilrettelegge for medvirkning som er universelt utformet og tilgjengelig for alle – uavhengig av funksjonsevne. Erfaringene fra prosjektet har høy overføringsverdi til andre kommuner og planmiljøer som ønsker å styrke inkludering og sosial bærekraft i stedsutvikling. Samarbeidet med utdanningsinstitusjoner og fagmiljøer

gir ytterligere potensial for spredning og videreutvikling av inkluderende praksis i planlegging.

Kontakt

- Randi Aardal Wetteland, Svangtun kulturarkitekter, +47 930 57 768

Hagehus – 1 + 1 = 3

Aktør: Kontor for Arkitektur og Plan (KAP)

Prosjektet Hagehus undersøkte hvordan eneboligområder kan bidra til bærekraftig byutvikling gjennom små, delte boliger i hagen. Resultatet er et konkret forslag til ny fortettingsstrategi som kombinerer sosial bærekraft, rimeligere boliger og bevaring av grønnstruktur.

Formål og bakgrunn

Eneboliger og småhus utgjør en stor del av boligstrukturen i Norge, og mange av disse områdene ligger sentralt med stort potensial for videreutvikling. Samtidig er det lite oppdatert kunnskap om hvordan fortetting kan gjennomføres på en god og bærekraftig måte. I møte med klimautfordringer, økende boligpriser og et aldrende samfunn, ble prosjektet *Hagehus* igangsatt for å utforske hvordan småhusområder kan transformeres skånsomt og sosialt bærekraftig. Målet var å utvikle ny kunnskap og et verktøy som synliggjør hindringer og muligheter ved fortetting – og samtidig bidra til at flere får tilgang til boligmarkedet uten at det går på bekostning av nabolagskvaliteter eller grøntarealer.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført i tett dialog med Stavanger, Sandnes og Klepp kommuner, og hadde støtte fra Kommunal- og distriktsdepartementet samt Rogaland fylkeskommune. Gjennom analyser, typestudier, stedsbesøk og faglige samtaler med kommunene ble det utviklet prinsipper, et regelutkast og et analyseverktøy som gjør det mulig å vurdere egnethet for hagehus på tomtenivå. Arbeidet bygget på en kombinasjon av praktisk innsikt og teoretisk refleksjon, og ble tilpasset underveis for å sikre relevans og anvendbarhet i kommunal planlegging.

Resultater og effekter

Prosjektet resulterte i et konkret forslag til regelverk for hagehus, et analyseverktøy for vurdering av tomter og illustrerte typeløsninger for ulike hagehustyper. Det ga også ny innsikt i hvordan hagehus kan bidra til rimeligere boliger, generasjonsskifte og sosialt fellesskap. Kommunene som deltok uttrykte stor interesse for modellen og vurderer videre utprøving. Hagehus ble løftet frem som en løsning som både kan møte boligbehov og bidra til klimamål – med lavere kostnader og høyere sosial verdi.

Prosjektet ble presentert på utstillingen *Nabo – Hvordan skal vi bo sammen?* i Bergen og på seminaret *Bærekraftig boligforsyning*, med deltakere fra 12 kommuner. Det ble også sendt inn en merknad til Oslo kommunes høring om revidering av Småhusplanen. Tilbakemeldingene fra kommunene viser at prosjektet har bidratt til økt forståelse for hvordan fortetting kan gjennomføres med kvalitet. Samtidig viser erfaringene at presis avgrensning og tydelig oppgaveformulering er avgjørende for å oppnå gode og overførbare resultater.

Overføringsverdi

Ved å utvikle typeløsninger, regelutkast og et analyseverktøy for vurdering av tomter, gir prosjektet kommuner et praktisk rammeverk som kan tilpasses lokale forhold og behov. Modellen viser hvordan det er mulig å skape rimeligere boliger og styrke sosialt fellesskap uten å gå på bekostning av grønnstruktur eller nabolagskvaliteter. Erfaringene fra samarbeidet med kommunene i Rogaland viser at hagehus kan være et effektivt virkemiddel for å møte boligbehov, støtte generasjonsskifte og bidra til klimamål – og at løsningen har potensial for bred anvendelse i andre byer og tettsteder med lignende boligstruktur.

Kontakt

- Henrik Lundberg, KAP – hl@kap.no

Erfaringsbasert metodeutvikling – modeller for dialogiske mellomrom i lokale planprosesser

Aktør: PS Paaby EDU-ACTION

Prosjektet har utviklet og dokumentert metoder for å skape «dialogiske mellomrom» i lokale planprosesser – rom for kollektiv utforsking og læring mellom innbyggere og kommune. Gjennom utforskende verksteder i Oslo, Bergen og Kristiansand er det testet nye former for medvirkning og samskaping med utgangspunkt i FNs bærekraftsmål.

Formål og bakgrunn

Prosjektet hadde som mål å systematisere og synliggjøre erfaringer fra en rekke utviklings- og forskningsprosjekter gjennomført siden 2017 i samarbeid med Universitetet i Agder. Fokuset har vært på hvordan FNs bærekraftsmål kan oversettes til lokal praksis, og hvordan «omvendt deltakelse» – der innbyggerinitiativer tar initiativet – kan styrke planprosesser.

Prosjektet tok utgangspunkt i plan- og bygningslovens formål om bærekraft og medvirkning, samt bærekraftsmål 11 og 17. Det ble støttet av KDD og hadde som ambisjon å utvikle bedre prosesser, verktøy og samarbeidsmodeller mellom kommune og sivilsamfunn.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført av PS Paaby Prosess i samarbeid med Mikaela Vasstrøm (UiA). Det bygget på erfaringer fra tre utforskende verksteder i Bergen, Oslo og Kristiansand i 2021–2022. Verkstedene ble designet som likeverdige møteplasser mellom kommune og innbyggere, med fokus på aktiv lytting, kollektiv læring og samskaping.

Aktiviteter inkluderte:

- 15 arbeidsmøter og et todagers arbeidsseminar
- Systematisering av empiri fra tidligere prosjekter
- Utarbeidelse av policynotat og skisse til håndbok
- Samarbeid med Bykuben, Fremtenkt og forskere ved OsloMet

Resultater og effekter

Prosjektet resulterte i:

- Et **policynotat** om «omvendt deltakelse» og dialogiske mellomrom
- En **teaser/skisse til håndbok** for bruk i planlegging og undervisning
- En **undervisningsfilm** fra verksted i Oslo, brukt i etter- og videreutdanning
- Et **abstract til vitenskapelig artikkel** og forelesninger ved UiA og EVU-programmer

Verkstedene har bidratt til:

- Økt forståelse mellom kommune og sivilsamfunn
- Nye perspektiver på planlegging og medvirkning
- Styrket kompetanse i å jobbe med komplekse bærekraftutfordringer

Overføringsverdi

Ved å skape likeverdige møteplasser mellom innbyggere og kommune, og ved å utforske metoder, gir prosjektet et nytt perspektiv på hvordan planlegging kan bli mer inkluderende og bærekraftig. Erfaringene fra verkstedene i Oslo, Bergen og Kristiansand viser at slike «mellomrom» kan bidra til bedre forståelse, mer tillit og økt engasjement i komplekse samfunnsutfordringer. Modellen kan enkelt tilpasses ulike kommunale kontekster og brukes både i planlegging, undervisning og utviklingsarbeid.

Dokumentasjon og lenker

- Undervisningsfilm: https://video.uia.no/media/t/0_1ov2txng
- Artikkelen «Hvordan skapes rom for omvendt deltakelse»:
<https://forskningogforandring.dk/index.php/fof/article/view/3311>

Kontakt

- Kirsten Paaby, PS Paaby Prosess

Verktøykasse for bedre offentlig–privat samarbeid i sentrumsutvikling

Aktør: Norsk Sentrumsutvikling

Prosjektet har utviklet en digital verktøykasse for medlemmer i Norsk Sentrumsutvikling, med mål om å styrke samarbeidet mellom kommuner og sentrumsforeninger.

Verktøykassen inneholder fagskriv og ressurser som gir felles forståelse og grunnlag for dialog i sentrumsutvikling.

Formål og bakgrunn

Norsk Sentrumsutvikling (NSU) er en medlemsorganisasjon med 38 byer tilknyttet. Prosjektet ble igangsatt for å bygge bro mellom offentlige og private aktører i sentrumsutvikling, et felt som ofte preges av ulike rolleforståelser og forventninger. Målet var å utvikle en felles verktøykasse som kan brukes av både kommuner og næringsforeninger, og som bidrar til bedre dialog, felles forståelse og strategisk utvikling av by- og tettstedssentrum.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført i 2022 med støtte fra Kommunal- og distriktsdepartementet. NSU utviklet en strukturert intranettløsning med filarkiv og forum for informasjonsutveksling. Det ble utarbeidet 16 fagskriv som dekker ulike aspekter ved sentrumsutvikling, handel, bypolitikk og trender. Temaer inkluderte:

- Bysentrums utvikling
- Framtidens handel
- Innføring i sentrumsregnskap
- Reisevaner før, under og etter pandemien
- Serveringstrender høsten 2022
- Status post-korona

Resultater og effekter

Verktøykassen har gitt medlemmene:

- Tilgang til nyttige fagressurser
- Et digitalt forum for kompetansedeling
- Støtte til strategisk arbeid med bypolitikk

Prosjektet har også bidratt til oppstarten av initiativet **Aksjon Bypolitikk**, som har styrket NSUs arbeid med å påvirke rammevilkår for sentrumsutvikling.

Overføringsverdi

Ved å samle faglige ressurser, felles begrepsforståelse og praktiske verktøy i en digital plattform, gir prosjektet et konkret grunnlag for bedre dialog og strategisk samarbeid mellom offentlige og private aktører.

Dokumentasjon og lenker

- [HVA ER GOD BYPOLITIKK?](#)

Kontakt

- Kristin Gustavsén, Administrerende direktør

Er det NOK med nasjonale DOK? – Lokale geodata som grunnlag for bedre planlegging

Aktør: GeoForum Hordaland

Prosjektet har undersøkt status og bruk av lokale DOK-data i kommunene i Hordaland, med mål om å styrke kunnskapsgrunnlaget for planlegging. Gjennom møter, fagdag og arbeidsgrupper er det skapt økt bevissthet og samarbeid om lokale temadata.

Formål og bakgrunn

Kommunene skal årlig velge hvilke DOK-datasett som er relevante for plan- og bygningsloven. I Vestland fylke hadde kun 2 av 43 kommuner definert egne lokale DOK-data. Prosjektet ble igangsatt for å kartlegge årsakene til dette, og for å bidra til bedre oversikt, systematisering og bruk av lokale geodata.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført med støtte fra KDD og har inkludert følgende aktiviteter:

- **Idémyldringsmøter** i fire regioner (jan. 2021)
- **Løypemeldingsmøte** for inspirasjon og koordinering (mars 2021)
- **Arbeidsgrupper** for kartlegging av lokale temadata og utvikling av datasettet «Dreneringslinjer»
- **Fagdag** med fysisk oppmøte i Bergen (nov. 2022)
- **MVP-prosjekt** om «Kritiske punkt i bratte elver og vassdrag» i samarbeid med NVE
- **Erfaringsutveksling om hjortevald** med over 40 deltakere (jan. 2023)

Resultater og effekter

Prosjektet har gitt:

- Økt oppmerksomhet rundt lokale DOK-data
- Initiativ til nasjonal forvaltningsløsning for datasettet «Kritiske punkt»
- Styrket erfaringsutveksling mellom kommuner og nasjonale aktører

- Bedre forståelse for bruk av temadata i planprosesser

Prosjektet har også inspirert til nye initiativer, som kartlag for brannfare i Øygarden kommune, og har bidratt til å bygge bro mellom planleggere og GIS-arbeidere.

Overføringsverdi

Prosjektet viser hvordan kommuner og fylker kan styrke planlegging og klimatilpasning gjennom bedre bruk og forvaltning av lokale DOK-data. Metodene som er brukt – som idémyldringsmøter, arbeidsgrupper, fagdager og samarbeid med nasjonale aktører – har høy overføringsverdi til andre fylker og kommuner som ønsker å kartlegge og systematisere egne temadata. Erfaringene viser at lokale geodata ofte er avgjørende for å forstå risiko, naturfare og arealbruk på detaljert nivå, og at slike data kan gi bedre beslutningsgrunnlag enn nasjonale datasett alene.

Dokumentasjon og lenker

- [Hordaland | GeoForum](#)

FutureBuilt – nasjonal spredning av forbildeprosjekter for bærekraftig byutvikling

Aktør: FutureBuilt

FutureBuilt har gjennomført en nasjonal satsing for å spre erfaringer, verktøy og konsepter for bærekraftig by- og stedsutvikling. Gjennom seminarserien DEL&LÆR og utvikling av et nasjonalt programkonsept, har prosjektet bidratt til kompetanseheving og grønn omstilling i hele landet.

Formål og bakgrunn

FutureBuilt er et innovasjonsprogram for bærekraftig og klimavennlig bygg-, by- og stedsutvikling. Programmet har siden 2010 utviklet over 70 forbildeprosjekter i Osloregionen. I 2022 fikk FutureBuilt støtte fra KDD for å:

- Arrangere nasjonale seminarer om bærekraftige løsninger.
- Utvikle et konsept for et nasjonalt FutureBuilt-program.

Bakgrunnen er økende etterspørsel fra kommuner og aktører over hele landet om å ta del i FutureBuilts metodikk og erfaringer.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført i 2022–2023 og inkluderte:

DEL&LÆR-seminarer:

1. **Sosial bærekraft** – kriterier og erfaringer (52 fysisk / 560 digitalt)
2. **Plusslandskap og regenerativ natur** – nytt verktøy for klimaberegning av landskap (80 fysisk / 462 digitalt)
3. **Innovasjon** – FoUI-prosjekter og speed-date mellom aktører (134 fysisk / 693 digitalt)
4. **Digitale plattformer for ombruk** – løsninger for sirkulær byggsektor (100 fysisk / 532 digitalt)

Programutvikling:

- Utredning av fire modeller for nasjonal satsing
- Samarbeidsavtale med Bergen kommune

- Konseptbeskrivelse for FutureBuilt-NO, et nasjonalt program med regionale noder

Resultater og effekter

Prosjektet har:

- Bidratt til bred nasjonal deling av kunnskap og erfaringer
- Etablert Bergen som pilot for nasjonal satsing
- Utviklet et konkret konsept for et nasjonalt FutureBuilt-program
- Inspirert til videre samarbeid med Trondheim og Stavanger

FutureBuilt har vist at sirkulære bygg, nullutslippsområder og sosial bærekraft kan realiseres uten vesentlige merkostnader – og at kommuner kan være drivere for grønn omstilling.

Overføringsverdi

Gjennom seminarserien DEL&LÆR og utviklingen av et nasjonalt programkonsept, har prosjektet vist hvordan bærekraftige løsninger – som sirkulære bygg, nullutslippsområder og sosial bærekraft – kan realiseres uten vesentlige merkostnader.

Open House Bergen 2022 – Arkitekturfestival for alle

Aktør: Open House Bergen

Open House Bergen 2022 åpnet dørene til 27 unike bygg og steder i byen, og inviterte over 4000 besøkende til å oppleve arkitektur på nært hold. Festivalen formidlet Bergens arkitekturhistorie og samtidsarkitektur gjennom åpne hus, omvisninger og samarbeid med lokale fagmiljøer.

Formål og bakgrunn

Open House Bergen er en del av det internasjonale nettverket Open House Worldwide, og har som mål å gjøre arkitektur tilgjengelig for alle. Festivalen skal øke forståelsen for våre bygde omgivelser og skape engasjement og dialog om byutvikling og arkitektonisk kvalitet.

Gjennomføring

Festivalen ble arrangert 10.–11. september 2022 og inkluderte:

- **Utvikling av program:** 27 prosjekter valgt ut for sin arkitektoniske og historiske verdi
- **Samarbeid med fagmiljøer:** Bergen Arkitektforening, KODE, Byantikvaren, Bergen Arkitekthøgskole m.fl.
- **Frivillige:** Over 50 frivillige bidro med praktisk arbeid og formidling
- **Formidling:** Nettside, sosiale medier, trykt program og kart, samt 160 m² foliering på Sundt-bygget i sentrum
- **Digitale kart:** Google Maps med alle prosjekter, adresser og åpningstider

Resultater og effekter

Kvantitative:

- 27 prosjekter åpnet for publikum
- Over 4000 besøkende
- 3 informasjonsmøter med frivillige
- Ukentlige møter i arbeidsgruppen

Kvalitative:

- Stor variasjon i prosjektene: fra private hjem til kulturbygg og kontorer
- Høy deltakelse fra unge voksne og kvinner
- Positive tilbakemeldinger på innhold, tilgjengelighet og formidling
- Økt bevissthet om bærekraftig arkitektur og gjenbruk

Festivalen bidro til å oppfylle bærekraftsmål 11 (bærekraftige byer og lokalsamfunn) og 13 (klimatiltak) ved å fremme bevaring, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygg.

Overføringsverdi

Festivalens åpne og inkluderende format skaper dialog om arkitektur og byutvikling, og bidrar til økt bevissthet om bærekraft, gjenbruk og arkitektonisk kvalitet – noe som er relevant og gjennomførbart i mange ulike kontekster.

Dokumentasjon og lenker

- [Open House Bergen 2025](#)

Kontakt

- Jeanette Hoff, Daglig leder

Sikkerhet i planlegging – Risiko og sårbarhet i arealplanlegging

Aktør: EgdePlan

Prosjektet har kartlagt ansvarsfordeling, kompetanse og bruk av databaser i risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) i arealplanlegging. Gjennom spørreundersøkelser, skrivebordsstudier og faglige nettverkssamlinger har EgdePlan satt sikkerhet i planlegging på dagsorden.

Formål og bakgrunn

Bakgrunnen for prosjektet var kvikkleireskredet i Gjerdrum i 2020, som reiste spørsmål om ansvar og fagkompetanse i planprosesser. Målet har vært å:

- Kartlegge lovverk, veiledere og føringer for ROS-analyser
- Undersøke ansvarsfordeling mellom kommune og regulant
- Vurdere kunnskap om nasjonale databaser for grunnforhold
- Bidra til kompetanseheving og kunnskapsdeling

Prosjektet er forankret i plan- og bygningsloven § 4.3 og har hatt fokus på kvikkleire, vann på avveie og klimarelaterte risikofaktorer.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført av EgdePlan i 2022–2023 med støtte fra KDD. Det ble sendt ut ca. 110 henvendelser, og svar kom fra kommuner, regulanter, statsforvaltere og tiltakshavere.

Aktiviteter inkluderte:

- Kartlegging av lovverk og veiledere
- Spørreundersøkelser om ansvar og praksis
- Faglig nettverkssamling i Arendal (nov. 2022)
- Digital faglunsj med Cowi
- Dialog med geoteknikere hos Nye Veier

Resultater og effekter

Funn:

- Uklart ansvar for ROS-analyser mellom kommune og regulant
- Kommuner pålegger seg selv færre utredninger enn private aktører
- Kritiske kunnskapshull i kommunal sektor
- Geotekniske data deles sjelden i nasjonale databaser grunnet eierskap og økonomiske hensyn

Effekter:

- Økt bevissthet om ROS i planlegging
- Initiativ til videre kompetanseheving (kurs og etterutdanning)
- Kunnskapsdeling i faglige fora

Overføringsverdi

Erfaringene viser at mange kommuner mangler tydelig ansvarsfordeling, tilstrekkelig kompetanse og tilgang til relevante geotekniske data – utfordringer som er relevante på tvers av kommunegrenser. Prosjektet peker på behovet for bedre integrering av ROS i utdanning og etterutdanning, samt for nasjonale tiltak som kan sikre deling og bruk av kritiske data. Disse innsiktene kan brukes av andre kommuner og planmiljøer for å styrke sikkerheten i egne planprosesser og bidra til mer robust og kunnskapsbasert arealforvaltning.

Dokumentasjon og lenker

- [Egdeplan | Egdeplan AS](#)

Kontakt

- Åslaug Iversen, EgdePlan AS

Muligheter med geodata og kartverktøy – kompetanseheving for arkitekter i Møre og Romsdal

Aktør: Møre og Romsdal Arkitektforening (MAF)

MAF har gjennomført et kurs i bruk av digitale kart- og geodataverktøy for arkitekter i fylket. Kurset samlet 22 deltakere og inkluderte både forelesninger og praktiske øvelser. I tillegg ble det kjøpt tilgang til nettkurs for å nå ut til flere medlemmer.

Formål og bakgrunn

Møre og Romsdal Arkitektforening (MAF) er en lokalforening under Norske Arkitekters Landsforbund (NAL). Foreningen jobber med å styrke faglig kompetanse og kollegialt nettverk blant arkitekter i fylket.

Prosjektets mål var å:

- Øke arkitekters kompetanse i bruk av digitale kart- og geodataverktøy
- Gjøre relevant kursinnhold tilgjengelig lokalt
- Styrke samhandling mellom arkitekter og offentlig forvaltning

Bakgrunnen var et behov for lokal etterutdanning, da mange kurs tidligere kun har vært tilgjengelig i Oslo.

Gjennomføring

Opprinnelig plan var å vise NALs nettkurs i tre byer, men kurset viste seg å være tilpasset fysisk gjennomføring. Løsningen ble et kombinert fysisk og digitalt opplegg:

- **Fysisk kurs** i Ålesund 13. februar 2023
- **22 deltakere** fra hele fylket
- **3 forelesere:** Gunnar Ridderstrøm (NMBU), Even Tranmæl (Møre og Romsdal fylkeskommune), Knut Helge Skare (Ålesund kommune)
- **Praktiske øvelser** og gruppearbeid med egne case
- **Kjøp av nettkurs** fra NAL for videre deling med medlemmer

Resultater og effekter

- Deltakerne fikk økt innsikt i bruk av kartverktøy som GISlink og kommunale geodatatjenester
- Kurset bidro til bedre forståelse av datakvalitet, filformater og bærekraftig arealplanlegging
- Samarbeidet med kommune og fylkeskommune styrket dialogen mellom arkitekter og offentlig forvaltning
- Presentasjoner og nettkurs deles videre med medlemmer som ikke kunne delta fysisk

Overføringsverdi

Ved å kombinere fysisk kurs med nettkurs og samarbeid med offentlige aktører, har MAF skapt et tilgjengelig og relevant opplæringstilbud som kan gjentas i andre regioner. Prosjektet viser at lokal tilpasning av nasjonale ressurser, praktiske øvelser og tverrfaglig samarbeid gir god læringseffekt og styrker dialogen mellom arkitekter og forvaltning.

Plan og gjennomføring – bedre samspill mellom kommune og utbyggere

Aktør: Kunnskapsbyen Lillestrøm

Kunnskapsbyen Lillestrøm har gjennomført et kompetanseprosjekt for å styrke dialog og forståelse mellom kommune og næringsliv i planprosesser. Gjennom læringsverksteder, studieturer og erfaringsutveksling har prosjektet bidratt til økt innsikt i områdemodeller, utbyggingsavtaler og finansiering av felles infrastruktur.

Formål og bakgrunn

Prosjektet tok utgangspunkt i utfordringer knyttet til overgangen fra kommuneplan til detaljregulering og videre til faktisk utbygging. Målet var å:

- Øke kompetansen om planlegging og gjennomføring
- Bygge tillit og felles forståelse mellom kommune og utbyggere
- Utforske ulike modeller for kostnadsdeling og risikohåndtering
- Styrke samarbeidet om bærekraftig byutvikling

Bakgrunnen var et behov for bedre samspill og forutsigbarhet i planprosesser, særlig i en by i vekst som Lillestrøm.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført i 2022–2023 og inkluderte:

- Etablering av prosjektgruppe med representanter fra kommunen og Lillestrøm Eiendomsforum
- 7 prosjektmøter
- Studietur til Ås kommune (23 deltakere)
- Læringsverksted i Lillestrøm (41 deltakere)
- Læringsverksted og befaring i Bjørvika, Oslo (31 deltakere)
- Erfaringsdeling fra Oslo kommune (EBY)

Resultater og effekter

- Økt forståelse for roller, ansvar og risikobilde i planprosesser
- Innsikt i ulike modeller for gjennomføring og finansiering
- Styrket samarbeid mellom kommune og utbyggere
- Lillestrøm Eiendomsforum har besluttet å videreføre prosjektet med fokus på Lillestrøm nord

Prosjektet har bidratt til bærekraftsmål 11 (bærekraftige byer) og 17 (samarbeid for å nå målene).

Overføringsverdi

Erfaringene fra Lillestrøm viser at tidlig dialog, felles forståelse av roller og ansvar, og fleksible modeller for gjennomføring og kostnadsdeling er avgjørende for å lykkes med bærekraftig byutvikling. Prosjektet demonstrerer også hvordan læringsverksteder, studieturer og erfaringsutveksling kan brukes som effektive verktøy for kompetansebygging og tillitsskapende samarbeid.

Kontakt

- Marit Heiberg, prosjektleder

Fagdag i plan- og bygningsrett – tverrfaglig kompetanseheving i Oslo og Akershus

Aktør: GeoForum Oslo og Akershus

GeoForum Oslo og Akershus arrangerte en fagdag i mars 2023 med fokus på plan- og bygningsrett. Arrangementet samlet 100 deltakere fra ulike fagmiljøer og bidro til økt forståelse og samarbeid på tvers av plan, bygg og geodata.

Formål og bakgrunn

Formålet med fagdagen var å tilby faglig påfyll for ansatte innen plan, bygg og geodata, med særlig vekt på juridiske problemstillinger. Kurset ble ledet av Fredrik Holth.

Temaene inkluderte:

- Sammenhengen mellom plan- og bygningsloven og forvaltningsloven
- Bruk av hensynssoner for å sikre mot naturfare
- Juridiske aspekter ved vann, avløp og overvann

Tilskuddet fra KDD gjorde det mulig å holde deltakeravgiften lav og dermed nå bredere ut.

Gjennomføring

Fagdagen ble gjennomført i mars 2023 etter å ha blitt utsatt fra høsten 2022 grunnet lav påmelding. Arrangementet ble holdt på Kunnskapssenteret i Sandvika og samlet:

- 100 deltakere
- Foredrag ved Fredrik Holth

Resultater og effekter

Evalueringen viser:

- 85 % opplevde at fagdagen oppfylte forventningene i stor eller svært stor grad
- 73 % mente foredragene var nyttige for deres arbeid
- 63 % opplevde økt forståelse på tvers av fagfelt

- 60 % fikk informasjon via kollegaer, noe som viser bred spredning utover medlemsmassen

Fagdagen bidro til:

- Økt deltakelse fra planleggere og byggesaksbehandlere
- Bedre tverrfaglig forståelse
- Rekruttering av nye deltakere utenfor GeoForums medlemsbase

Overføringsverdi

Fagdagen viser at målrettet faglig påfyll, med fokus på juridiske problemstillinger og praktiske utfordringer, kan bidra til bedre samhandling og mer helhetlig forvaltning.

Kontakt

- Andreas Dyken, styreleder

Brukervennlig plankart – digital utvikling for bedre planforståelse

Aktør: Norkart

Norkart har utviklet nye digitale løsninger for visning og forståelse av plandata. Prosjektet har resultert i prototyper og tjenester som gjør det enklere for både innbyggere og plansaksbehandlere å finne, forstå og bruke planinformasjon – med mål om mer effektive og bærekraftige planprosesser.

Formål og bakgrunn

Formålet med prosjektet var å øke kompetansen og effektivisere bruken av plandata ved å utvikle brukervennlige karttjenester for innbyggere, plankonsulenter og plansaksbehandlere. Prosjektet skulle bidra til bedre forståelse av planinformasjon, styrket innbyggerinvolvering og mer bærekraftige byer og lokalsamfunn.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført internt i Norkart og inkluderte:

- Intervjuer med innbyggere, plansaksbehandlere og plankonsulenter
- Brukertesting og design av nye kartvisninger
- Utvikling av prototyper og tjenester i planregisteret arealplaner.no
- Fokus på universell utforming og klart språk
- Tett samarbeid mellom utviklere, UX-designere og fagpersoner

Resultater og effekter

Prosjektet har resultert i:

- En ny kartinngang i arealplaner.no som gjør det enklere å søke opp eiendommer og forstå reguleringer
- En hjelpeside med brukerhistorier og forklaringer i klart språk
- Prototyper for digital befaringsplananalyse og visning av DOK-data
- Økt innsikt i behovene til plansaksbehandlere og innbyggere

- Utvikling av en medvirkningsportal for enklere innspill i planprosesser

Tiltakene bidrar til å styrke bærekraftsmål 11 (bærekraftige byer og lokalsamfunn) og 13 (klimatiltak) ved å gjøre planinformasjon mer tilgjengelig og forståelig.

Overføringsverdi

Prosjektet viser hvordan brukersentrert utvikling, klart språk og universell utforming kan gjøre komplekse plandata mer tilgjengelige for både fagfolk og innbyggere. Erfaringene fra Norkart demonstrerer hvordan digitale verktøy og prototyper – som kartvisninger, hjelpesider og medvirkningsportaler – kan styrke innbyggerinvolvering, effektivisere planprosesser og bidra til mer bærekraftig arealforvaltning.

Dokumentasjon og lenker

- Her er det er link til planregister [arealplaner.no](https://www.arealplaner.no):
- <https://www.arealplaner.no/>
- Ny hjelpeside for arealplaner.no:
- <https://arealplaner.zendesk.com/hc/no>

Kontakt

- Kjersti Hov, Norkart

Sosial bærekraft i planlegging – podkast som verktøy for kunnskapsdeling

Aktør: KS

KS har utviklet en podkast som gir innsikt i hvordan sosial bærekraft kan ivaretas i kommunal planlegging. Podkasten bygger på innspill fra et bredt sammensatt faglig råd og ble lansert på Kommuneplankonferansen 2023.

Formål og bakgrunn

Prosjektet ble igangsatt for å styrke arbeidet med sosial bærekraft i planlegging, med særlig vekt på områdenivå – som nabolag, sentrum og nærområder. Målet var å utvikle et lavterskel og faglig forankret formidlingsverktøy som kan brukes av planleggere, utbyggere, politikere og innbyggere.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført i to faser:

- Et faglig råd ble etablert med representanter fra kommuner, akademia og statlige aktører. Rådet drøftet to hovedspørsmål:
 - Hva er sosial bærekraft i planlegging på områdenivå?
 - Hvordan kan man konkret jobbe med dette i praksis?
- Innspillene fra to verksteder ble brukt som grunnlag for podkasten, som ble produsert av Våre Steder i samarbeid med KS.

Resultater og effekter

Podkasten gir en tilgjengelig og engasjerende inngang til temaet sosial bærekraft i planlegging. Den gir konkrete råd og refleksjoner som kan styrke innsatsen for inkluderende og bærekraftige lokalsamfunn.

Overføringsverdi

Podkasten er lett tilgjengelig for planleggere, politikere, utbyggere og innbyggere over hele landet, og kan brukes både som opplæringsverktøy og inspirasjon i arbeidet med inkluderende og bærekraftige lokalsamfunn.

Dokumentasjon og lenker

- [Våre steder | Podcasts](#)

Kontakt

- Tore Vabø, KS

QGIS-kurs for frivillige – styrket kartkompetanse i natur- og friluftslivsorganisasjoner

Aktør: Forum for natur og friluftsliv (FNF) Agder

FNF Agder har gjennomført to praktiske kurs i QGIS for frivillige i natur- og friluftslivsorganisasjoner. Kursene ga deltakerne grunnleggende og videregående ferdigheter i bruk av geografiske informasjonssystemer, med mål om å styrke deltakelse i planprosesser og kartlegging av naturverdier.

Formål og bakgrunn

Formålet med prosjektet var å gi frivillige i tilsluttede organisasjoner kompetanse i bruk av QGIS – et gratis og tilgjengelig verktøy for kartanalyse og visualisering. Kursene ble arrangert etter ønske fra organisasjonene om å holde opplæring i den østlige delen av Agder, etter tidligere kurs i Kristiansand.

Gjennomføring

To kurs ble gjennomført i Arendal kommune:

- **Startkurs i QGIS** (16.–17. november 2022):
Temaer inkluderte nedlasting og innlasting av kartdata, WMS-tjenester, buffer-soner, arealberegning og kartproduksjon.
Deltakere: 5 (fra NJFF, Naturvernforbundet, Friluftsrådet Sør og Agder fylkeskommune)
- **Videregående kurs i QGIS** (21.–22. november 2022):
Temaer inkluderte georeferering, digitalisering og bruk av kart på mobile enheter i felt.
Deltakere: 3 (fra NJFF, Naturvernforbundet og Friluftsrådet Sør)

Resultater og effekter

- Deltakerne ga gode tilbakemeldinger og opplevde kursene som relevante og nyttige
- Alle deltakere gjennomførte oppgavene og deltok aktivt
- Kursholder gjennomførte egen evaluering for videreutvikling

- Økt kompetanse forventes å bidra til bedre kartbaserte innspill i planprosesser og mer fullstendige naturkartlegginger

Overføringsverdi

Erfaringene er delt med FNF-nettverket nasjonalt, og kursopplegget er utviklet i samarbeid med FNF Oslo og Akershus.

Eventuelle svakheter:

- Terskelen for deltakelse i tekniske kurs er noe høy, og det vurderes å ta en pause før neste runde.

Dokumentasjon og lenker

- Nettside til FNF Agder: [Hjemme - Agder](#)

Kontakt

- Camilla Moseid, koordinator